

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародної торгівлі,
митної справи та фінансових технологій

Протокол № 3 від 20.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність

07 "Управління і адміністрування"

072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок"

Освітній рівень
Освітня програма

другий (магістерський)
"Митний контроль"

Статус дисципліни

вибіркова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Олексій НАЙДЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародної торгівлі, митної
справи та фінансових
технологій

Вікторія ТИЩЕНКО

Гарант програми

Вікторія ТИЩЕНКО

Харків
2024

ВСТУП

Для забезпечення функціонування та сталого розвитку економіки держави необхідно забезпечити достатній рівень податкових надходжень. Податки стягуються в Україні як з внутрішніх операцій, так і при перетинанні кордону держави. Тому особливого значення набуває комплексне вивчення порядку адміністрування митних та податкових платежів, а також відносин, які мають місце у процесі здійснення митного контролю, оскарження актів фіскальних органів, дій їх посадових осіб та притягнення до відповідальності за вчинення податкових та митних правопорушень.

Ознайомлення з основами справляння митних та податкових платежів є необхідним та актуальним як для суб'єктів господарювання в сфері зовнішньоекономічної діяльності, так і для контролюючих органів.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей у сфері здійснення трансфертного ціноутворення, застосування передбачених чинним законодавством процедур щодо протидії трансфертному ціноутворенню.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування системи теоретичних знань про інститут трансфертного ціноутворення, його змістовне наповнення;

- опанування інструментарієм інституту трансфертного ціноутворення, базовими категоріями процедур податкового законодавства;

- визначення актуальних проблем інституту трансфертного ціноутворення та напрямів сучасних наукових досліджень цього інституту;

- аналіз і дослідження світового досвіду з питань запровадження інституту трансфертного ціноутворення та аналіз результативності такої діяльності;

- наведення характеристики визначення операцій контрольованими, обґрунтування принципу “витягнутої руки”, зіставлення комерційних та фінансових умов операцій, методів визначення ціни: метод порівняльної неконтрольованої ціни, метод ціни перепродажу, метод “витрати плюс”, метод чистого прибутку та показники рентабельності;

- розвиток навичок і умінь застосування процедур податкового законодавства з урахуванням європейських стандартів і принципів діяльності з трансфертного ціноутворення.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес трансфертного ціноутворення.

Предметом навчальної дисципліни є методи та способи трансфертного ціноутворення.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку	СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та управляти ними	СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку	СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів	СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР14. Застосовувати методи митно-тарифного адміністрування та контролю для здійснення митного оформлення товарів у ЗЕД.	СК10. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики проблем та обґрунтування шляхів їх вирішення в сфері митної політики та митно-тарифного регулювання.
ПР15. Здійснювати адміністрування митних та податкових платежів з метою обліку платників податків та визначення сум митних та податкових платежів в процесі їх декларування	СК11. Здатність здійснювати адміністрування митних та податкових платежів з метою забезпечення комунікацій між контролюючими органами та платниками податків в процесі здійснення контрольно-перевірочних заходів
ПР16. Здійснювати управління митними ризиками та володіти методами їх мінімізації для запобігання порушень митних правил в процесі виконання митних формальностей	СК12. Здатність застосовувати систему управління ризиками в процесі митного оформлення товарів для оптимізації процедур митного контролю товарів та транспортних засобів

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи трансфертного ціноутворення

Тема 1. Сутність трансфертного ціноутворення

Поняття «трансфертного ціноутворення». Сутність та необхідність трансфертного ціноутворення в Україні. Принципи трансфертного ціноутворення.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення трансфертного ціноутворення в Україні

Нормативні документи в сфері трансфертного ціноутворення. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження переліку сировинних товарів». Порядок опитування уповноважених, посадових осіб та/або працівників платника податків з питань трансфертного ціноутворення.

Тема 3. Контрольовані операції

Визначення поняття «контрольовані операції». Критерії віднесення операцій до контрольованих. Умови відповідності принципу "витягнутої руки".

Тема 4. Методи визначення ціни, яка відповідає принципу «витягнутої руки»

Методи визначення звичайної ціни. Критерії використання методів встановлення відповідності умов контрольованої операції принципу "витягнутої руки". Вибір сторони, для якої перевіряється показник. Метод порівняльної неконтрольованої ціни. Контрольовані операції з сировинними товарами. Метод ціни перепродажу. Метод "витрати плюс". Метод чистого прибутку. Метод розподілення прибутку

Тема 5. Звітність з трансфертного ціноутворення

Склад документації з трансфертного ціноутворення. Склад інформації, яку вказують в документації з трансфертного ціноутворення. Глобальна документація з трансфертного ціноутворення. Звіт у розрізі країн.

Змістовий модуль 2. Трансфертне ціноутворення: адміністративні процедури

Тема 6. Податкове коригування у сфері трансфертного ціноутворення

Поняття податкового та/або грошового зобов'язання та порядок їх визначення контролюючими органами. Податкові повідомлення – рішення контролюючих органів та процедура їх направлення (вручення) платникам податків. Порядок направлення (вручення) контролюючими органами податкових вимог платникам податків.

Тема 7. Попередні узгодження щодо трансфертного ціноутворення

Сутність попереднього узгодження щодо трансфертного ціноутворення.

Зарубіжний досвід укладення договору про узгодження ціноутворення. Процедура попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях. Подання та розгляд пропозиції і заяви щодо укладення договору.

Тема 8. Особливості податкового контролю у сфері трансфертного ціноутворення

Поняття податкового контролю як складової системи адміністрування податків, зборів, платежів. Особливості проведення перевірок з трансфертного ціноутворення.

Тема 9. Відповідальність за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення

Фінансова відповідальність за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення. Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення.

Тема 10. Процедура оскарження рішень контролюючих органів за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення

Процедура оскарження рішень контролюючих органів. Адміністративне оскарження рішень контролюючих органів. Судове оскарження рішень контролюючих органів.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Обговорення теми "Сутність трансфертного ціноутворення"
Тема 2. Завдання 2	Обговорення теми "Нормативно-правове забезпечення трансфертного ціноутворення"
Тема 3. Завдання 3	Вирішення завдань за темою «Контрольовані операції»
Тема 4. Завдання 4	Розв'язання завдання за темою «Методи визначення ціни, яка відповідає принципу «витягнутої руки»
Тема 5. Завдання 5	Лабораторне завдання за темою "Звітність з трансфертного ціноутворення"
Тема 6. Завдання 6	Лабораторне завдання за темою "Коригування операцій у сфері трансфертного ціноутворення"
Тема 7. Завдання 7	Розв'язання завдання за темою «Попереднє узгодження щодо трансфертного ціноутворення»
Тема 8. Завдання 8	Лабораторне завдання за темою «Податковий контроль у сфері трансфертного ціноутворення»
Тема 9. Завдання 9	Розв'язання завдання за темою «Нарахування штрафних санкцій за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення»
Тема 10. Завдання 10	Розв'язання завдання за темою «Процедури оскарження рішень контролюючих органів за правопорушення у сфері трансфертного ціноутворення»

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.
Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 10	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 1 – 4, 7, 9, 10	Підготовка до практичних (семінарських) занять
Тема 5, 6, 8	Підготовка до лабораторних занять
Тема 1 – 10	Підготовка презентації
Тема 1 – 10	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 10), проблемна лекція (Тема 1).

Наочні (демонстрація (Тема 1-11)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 10), есе (тема 9), ділова гра (тема 10).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит)

вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тестові опитування за темами лекцій (10 балів), компетентнісно-орієнтовані завдання (18 балів), письмова контрольна робота (20 балів), презентація (8 балів), есе (4 бали).

Семестровий контроль: екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітньо-професійна програма «Митний контроль».
Семестр I
Навчальна дисципліна "Трансфертне ціноутворення"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1. (стереотипне) – 3 бали

Податкова перевірка з питань трансфертного ціноутворення розпочалася 5 грудня 2023 року. Який граничний строк її закінчення?

Завдання 2 (діагностичне) – 6 балів

Контролер фізична особа – резидент України володіє часткою в КІК у розмірі – 70%, прибуток КІК до моменту звітування в Україні не розподілявся, податкові різниці відсутні. Скоригований прибуток КІК за звітний період = 3 000 000 євро. Розрахувати суму податку зі скоригованого прибутку та військовий збір. Середньозважений курс євро за 2024 рік взяти на сайті НБУ.

Завдання 3 (діагностичне) – 9 балів

Підприємство "А" реалізує 100 одиниць товару за ціною 200 \$ за штуку. Ціни конкурентів:

Порядковий номер вибірки	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ціна в неконтрольованій операції	150	180	210	240	260	270	290	300	310	320

Розрахуйте мінімальне значення діапазону ціни та максимальне значення діапазону ціни та за потреби медіану.

Завдання 4 (евристичне) – 12 балів

Розрахувати суму податкових зобов'язань у разі не застосування методу уникнення подвійного оподаткування та у разі застосування різних методів уникнення подвійного оподаткування, за наступними даними:

сукупний дохід компанії становить 6 000 од.,

з яких 2 800 було утворено в закордонній країні-джерелі;

3 200 – у юрисдикції резидентства.

Ставки податку становлять: у країні-джерелі –15 %, у країні резидентства – 18 %.

Завдання 5. (евристичне) – 10 балів

Здійснити процедуру самостійного коригування фінансового результату за наступними умовами:

придбання товарів у компанії з Кіпру на суму 650 000 грн. Ціна за принципом «витягнутої руки» не визначалася;

придбання товарів у компанії з Ірландії на суму 325 000 грн. Ціна за принципом «витягнутої руки» 296 000 грн;

реалізовано товари на Кубу на суму 478 000 грн. Ціна за принципом «витягнутої руки» не визначалась;

реалізовано товари до Панами на суму 147 000 грн. Ціна за принципом «витягнутої руки» 188 000 грн;

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.е.н., доц. Найденко О. Є.

Зав. кафедрою

д.е.н., проф. Тищенко В. Ф.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (стереотипне) – 3 бали

1,5 бали – за вірне посилання на статтю Податкового кодексу України;

1,5 бали – за вірне обґрунтування відповіді на ситуацію.

Завдання 2 (діагностичне) – 6 балів

3 бали – за вірний розрахунок податкових зобов'язань з ПДФО;

3 бали – за вірний розрахунок суми військового збору.

Завдання 3 (діагностичне) – 9 балів

3 бали – правильне обчислення нижнього квартилю;

3 бали – правильне обчислення верхнього квартилю;

3 бали – правильне обчислення медіани.

Завдання 4 (евристичне) (12 балів)

3 бали – правильне обчислення суми податкових зобов'язань у разі відсутності угоди про уникнення подвійного оподаткування

3 бали – правильне обчислення суми податкових зобов'язань у разі застосування методу податкових звільнень

3 бали – правильне обчислення суми податкових зобов'язань у разі застосування методу податкового кредиту

3 бали – правильне обчислення суми податкових зобов'язань у разі застосування методу податкового вирахування

Завдання 5 (евристичне) (10 балів)

по 1 балу – за вірне посилання на статтю законодавчого або нормативно-правового акту щодо доцільності коригування фінансового результату (по 4 операціям – 4 бали сукупно);

по 1,5 бали – за вірний розрахунок суми коригування фінансового результату (по 4 операціям – 6 балів сукупно)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 193 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28182>

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // *Голос України*. – 2010. – № 229–230. – С. 1–56.

3. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495 –VI // *Голос України*. – 2012. – № 73-74. – С. 1 – 95.

Додаткова

5. Корінь І. С. Сучасний стан податкового контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні під час воєнного стану / І. С. Корінь // *Молодий вчений*. - 2022. - № 7. - С. 96-100. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5397/5290>

6. Скорик, М., & Мискін, Ю. (2024). Ризикоорієнтоване управління в системі контролю трансфертного ціноутворення компанії. *Mechanism of an Economic Regulation*. – 2024. – № 1 (103). – С. 46-50. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mer-journal.sumy.ua/index.php/journal/article/view/510>

7. Степаненко, О. П. Трансфертне ціноутворення в транснаціональних корпораціях: ризики для податкової системи України та шляхи їх мінімізації / О. П. Степаненко, С. І. Травінська, О. Л. Михальська // *Економіка та суспільство*. – 2024. – № 59. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3458/3386>

8. Тищенко, В., Найдено, О., Ачкасова, С. Митні ризики у трансфертному ціноутворенні. *Сталий розвиток економіки*, 2025. – № 1 (52), С. 42-48. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35368>

9. Choi, J.P., Ishikawa, J. & Okoshi, H. Tax havens and cross-border licensing with transfer pricing regulation. *Int Tax Public Finance* 31, 333–366 (2024). <https://doi.org/10.1007/s10797-022-09770-w>

10. D'Angelo, G., Tarini, F., de Wit, W., Schippers, M., Ibáñez Marsilla, S., Milla Ibañez, J. J., Wolfgang, H.-M., & Wemmer, B. (2023). Interplay Between Customs Valuation and Transfer Pricing in the European Union: General Observations and Administrative Practices in Four Countries After the *Hamamatsu Case*. *World Customs Journal*, 17(1), 5–32. <https://doi.org/10.55596/001c.73300>

11. Ignat, I., Ionescu-Feleagă, L. (2022). Transfer Pricing Regulations: An International Approach. In: *Transfer Pricing in Manufacturing. Contributions to Finance and Accounting*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-93889-5_2

Інформаційні ресурси

12. Офіційний сайт Державної податкової служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tax.gov.ua/>.

13. Результати роботи ДПС щодо податкового контролю за трансфертним ціноутворенням. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorennya-ta-mijnarodne-opodatkovannya/transfertne-tsinoutvorennya/prezentatsiyi-materiali/859780.html>

14. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С.Кузнеця навчальної дисципліни «Трансфертне ціноутворення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=10248>